

מראי מקומות- קידושין נ'

הרשב"א שחולק על הריטב"א, וס"ל דשפיר יכול הדברים שבלבו ובלב כל אדם לעקור הדברים שאמר בפיו בהדיא.

(ה) **נזכר בעה"ב ולא נזכר שליח, שליח מעל-פרש"י**, דכיון דבעה"ב הי' במזיד, לכן אינו מועיל, וכיון דנפטר בעה"ב, רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה, והעושה הוא מתחייב. וכ' הרש"ש דמבואר מדברי רש"י דס"ל דאפי' היכא דהשליח שוגג, מ"מ אמרי' בה אין שליח לדבר עבירה, ודלא כתוס' לעיל (מא:), שכ' דכל היכא דשליח שוגג לא אמרי' אין שליח לדבר עבירה.

(ו) **אימא יודע שאין קידושין תופסין בפחות מש"פ... קמ"ל- כ' הרשב"א** דמה דאמרי' דלמעשה אין יודעין שאין קידושין בפחות מש"פ, לאו אין יודעין דוקא קאמר, דהא אמרי' בכתובות (עג.) דהמקדש בפחות מש"פ ובעל צריכה הימנו גט, ומשום שאדם יודע שאין קידושין בפחות מש"פ, וגמר ובעל לשם קידושין. אלא ביאר דהכא יודע ואינו יודע קאמר, וגבי סבלונות אמרי' דכי היכי דלא דק, וסמך בקידושיו על פחות מש"פ, כן לא דק בשליחות סבלונות, וסומך על הקידושין שקידש מעיקרא. אבל לגבי ביאה, כיון שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, א"כ ודאי דייק לדעת אם קידושין הראשונים היו חלין או לא, ויהי' יודע שלא הי' בה שו"פ ושלא חל, וודאי כוונתו לבעול ביאה זו לשם קידושין.

(ז) **ר' הונא אמר, חוששין לסבלונות- פרש"י**, מי ששידך באשה, ונתרצה, וקדם ושלח סבלונות בעדים, חוששין שמא קידושין הן, ואם נתקדשה לאחר, צריכה גט מן הראשון. והק' תוס', מה מהני מה ששידך עמה מעיקרא, הא אמרי' לעיל דצריך לדבר עמה מעסקי גיטין וקידושין, ועכ"פ מענין לענין באותו ענין, אבל כאן הרי לא דיבר עמה כלום, ואיך מועיל הקידושין. ולכן פי' תוס' דמה דאמרי' דחוששין לסבלונות, היינו דע"י

(א) **אלא אמר ר' יוסף מהכא- העיר הרש"ש**, הא רבא הוא דאמר דדברים שבלב אינם דברים, ור' יוסף הי' רבו, ותמוה לומר דהרב בא לפרש דברי התלמיד. וכ' דאולי גם בימיו הי' כבר נפסק כזה.

(ב) **ואמאי, הא קאמר כסבור הייתי, וכו'- הק' תוס' הרא"ש**, מהו הראי' מכאן דדברים שבלב אינם דברים, הרי כאן לא אמר שום דבר מעיקרא, וא"כ מהכ"ת להאמינו בכלל שכן הי' סבור. ותי' דאם דברים שבלב היו דברים, א"כ עכ"פ אם היתה פשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר, יהי' הדין שתהי' צריכה גט ממנו מספק, ומדלא אמרי' הכי, אלא דנקטי' דמקודשת לגמרי לראשון בלי פקפוק, משמע דדברים שבלב לא הוו דבריים כלל. עוד תי' דהא לשון המשנה הוא דמקודשת מפני שלא הטעתו, ולא קאמר מפני שאינו נאמן.

(ג) **ודלמא שאני התם, דכיון דאתני, לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאי- כ' הרש"ש**, דלפי"ז לכאן נדחה גם ראיות הגמ' דלעיל מיקריב אותו ומגיטי נשים, דאמר בהדיא רוצה אני, וא"כ לכאן גם בזה פשוט שאין ראי' מהתם דדברים שבלב לא הוו דברים. אולם כ' דלפי פרש"י לכאן אין לדחות הראיות דלעיל כן, שהרי רש"י כ' דהחילוק של כיון דאתני' בהדיא, היינו משום הואיל ושמעה ולא מיחתה, וזה לא שייך בהא דקרבן וגירושין, שהי' אומר רוצה אני בעל כרחו.

(ד) **ודלמא שאני התם, דכיון דאתני, לאו כל כמיני' דעקרא לי' לתנאי- כ' הריטב"א** דמכאן שמע' דדברים שבלבו ובלב כל אדם דקיי"ל דהוו דברים, אם בא לעקור מה שהתנה עליו בפירוש, לא מהנו לי' דברים שבלבו, ותנאו קיים. וע' באבני נזר (אה"ע קל"ג, כ'), שכ' עפ"ז דהיכא שיש אומדנא במי שקידש אשה שהי' משטה בה, מ"מ לא מהני לעקור הדברים שבפיו בהדיא, וא"כ מקודשת מספק. אולם ע"ש שהביא משו"ת

באמת גרס איפכא, לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי, מהו דתימא דחיישינן למיעוטא משום חומר דאשת איש, לחוש דבאמת קידשה מעיקרא, קמ"ל. וביאר הגרי"ז, דס"ל להר"ח כמש"כ הר"ן בשמו (וכדעת תוס' לעיל), דהחשש קידושין דכאן אינו מהסבלונות עצמן, אלא דאולי שלח קידושין ממש מעיקרא. וא"כ, ממילא שפיר שייך לחוש להמיעוטא דקידש מעיקרא, דהא החשש הוא דקידש ממש בעדים. וגם לא הי' שייך להר"ח לגרוס כגירסת רש"י, דלפי הר"ח מה יהי' הסברא לחוש לקולא דבאמת לא הי' קידושין, אלא ע"כ החשש הוא לחומרא, שמא באמת הי' קידושין גמורים מעיקרא.

אמר רבה כל שאינו בזה אחר זה, אפי' בבת אחת אינו- ע' בשיעורי ר' שמואל (אות תכ) דחקר, מה הי' הדין בלא הא דרבה, האם היינו אמרי' דשני הקידושין חלין, ומשום דבכ"א מהם יכולין לומר דלא הי' חל על דבר ערוה, וא"כ אין סיבה מעכבת עליהם מלחול, או דלמא ודאי אין שניהם יכולין לחול, דסכ"ס אין שייך שיהי' נשוי לב' אחיות, אלא דרק א' מהם חל, רק דאין ידוע לאיזה מהם. ותלה דלפי שי' רש"י ביבמות (ט:), דס"ל דכשם שאין הקידושין חל מתחלה על ערוה, כן הקידושין פקע אם אח"כ נעשית ערוה, א"כ פשוט דאין הקידושין חלין על שתיהן, דאפי' אם היו חלין על שתיהן, מיד הי' א' מהם בטל, לפי שאין הקידושין יכול להיות חל לשניהם [וא"כ לכאו' יהי' שניהם בטלין, דהי מינייהו מפקת, וא"כ אין דין של רבה מחדש כלום], וע"כ ס"ל לרש"י דמלבד דין של רבה הי' חל הקידושין רק לא' מהם. אולם ע' בפני יהושע דכ' דאי לאו דרבה, הי' משמע דשניהם מקודשות.

כל שאינו בזה אחר זה, אפי' בב"א אינו- הביא התור"ד לקמן (נא.) מיש מקשים דהא קיי"ל דאין איסור חל על איסור, ומ"מ אם שניהם חלים בב"א, שפיר חלים, ולמה הא אמרי' דכל שאינו בזאח"ז וכו'. ותי' התור"ד דיש לחלק בין היכא שהוא מיחל האיסור ע"י דבורו ומעשיו, ובין היכא דהאיסור הוא בעצם, דהיכא שהוא עושה האיסור ע"י דיבורו וכו', וכגון קידושין, או מעשר, וכו'.

הסבלונות חוששין שמא מעיקרא קידשה, אבל לא דעצם הסבלונות הם הם הקידושין. וביישוב דעת רש"י, כ' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (עמ' 28, ד"ה בקידושין) דכיון דנמצא במקום דמקדשי והדר מסבלי, א"כ הוי זה גופא אומדנא דשלח הסבלונות לשם קידושין, ובכל מקום שיש אומדנא דמוכח, הוי כמו פירש, וכמו כל דברים שבלב שאינם דברים, היכא שיש אומדנא בלבו ובלב כל אדם, אז שפיר הוי דברים.

ח) לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי, ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי, מהו דתימא נחוש למיעוטא, קמ"ל- לפי גירסת רש"י, פירושו היינו דכיון דמיעוטא מסבלי והדר מקדשי, הו"א דחיישינן דבאמת מהמיעוט הוא, ואי"ז קידושין, קמ"ל דאולי בתר רובא, וחיישינן דבאמת הי' כאן קידושין. ומה דאמרי' לשון "חיישינן" לקולא, ע' במש"כ תוס' דמצינו לשון כזה בעלמא. אולם עדיין ק', אפי' אם הלשון לא קשה, לכאו' הדין קשה, איך צידדנו לומר דאינה מקודשת, הא ודאי יש לחוש להרוב דבאמת הי' כאן קידושין. וע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (עמ' 28, ד"ה בקידושין), שכ' דכיון דרש"י ס"ל דהחשש קידושין של סבלונות הוא דהסבלונות עצמן הן הן הקידושין, א"כ ודאי צריך שיהי' אומדנא בלבו ובלב כל אדם דכוונתו לקדשה, ובלא"ה לא מהני הקידושין, אפי' אם שניהם נתרצו. וא"כ, הו"א דאע"פ דרוב מקדשי והדר מסבלי, כיון דעכ"פ אי' מיעוטא דמסבלי והדר מקדשי, א"כ שוב ליכא אומדנא דמוכח דכוונתו לקדשה עכשיו, וא"כ נמצא דאם חיישינן למיעוטא, ודאי אינה מקודשת, דהא ליכא שוב אומדנא. וזהו מה דאשמעינן ר' פפא, דמועיל דין רוב לאשווי' לעצם הקידושין כדין פירש [ק"ק כוונתו בזה, הרי אם באמת אינו אלא רוב, א"כ לכאו' באמת לא הוי אומדנא בלבו, וכו', וא"כ מהו הקמ"ל, למה באמת מהני הקידושין]. וביאר עפ"ז למה לא הי' שייך לרש"י לגרוס להיפוך, דרובא מסבלי והדר מקדשי, וחיישינן למיעוטא דמקודשת, דלזה אין שום פשט, דאף אם יש מיעוט דמקדשי והדר מסבלי, מ"מ ודאי ליכא אנן סהדי דזה הי' בלבו, ולכן שוב אין כאן שום עדות על האמירה. כל זה הוא שי' רש"י, אבל הר"ח הובא בתוס'

י"ל דכיון שאינו יכול לחול בזאח"ז, א"כ גם לא חלו החלותין גם בב"א, אבל היכא דאיסורים אלו באים מאליהם, כגון אשת איש ואשת אח, אין שייך לומר שלא חלו כלל ויהי' פטור לגמרי. ובדין זה דכל שאינו בזאח"ז, ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (הל' נדרים) שכ' דלא אמרי' כל שאינו בזה אחר זה וכו' אלא היכא דמצד הדין אין שייך שיחול זה אחר זה, אבל היכא דמה שאינו יכול לחול זה אחר זה אינו אלא במציאות, וכמו דהקמה אין שייך לאחר הפרה, דכיון דהנדר מופר שוב אין שייך הקמה, בזה לא אמרי' דכל שאינו בזאח"ז.